

STEFAN ŻEROMSKI

Rok 2025
rokiem Stefana Żeromskiego

W 2025 roku obchodzić będziemy także, setną rocznicę urodzin Stefana Żeromskiego. „Bogatej twórczości literackiej Żeromskiego towarzyszyła równie intensywna wieloletnia działalność niepodległościowa i patriotyczna oraz praca społeczna. Od 1914 roku służył w Legionach. Uczestniczył w akcji plebiscytowej na Warmii i Mazurach, był projektodawcą Akademii Literatury Polskiej, prezesem Związku Zawodowego Literatów Polskich i polskiego oddziału PEN Clubu, a w 1918 roku stanął na czele Rzeczypospolitej Zakopiańskiej.” – zaznaczono w sejmowej uchwale.

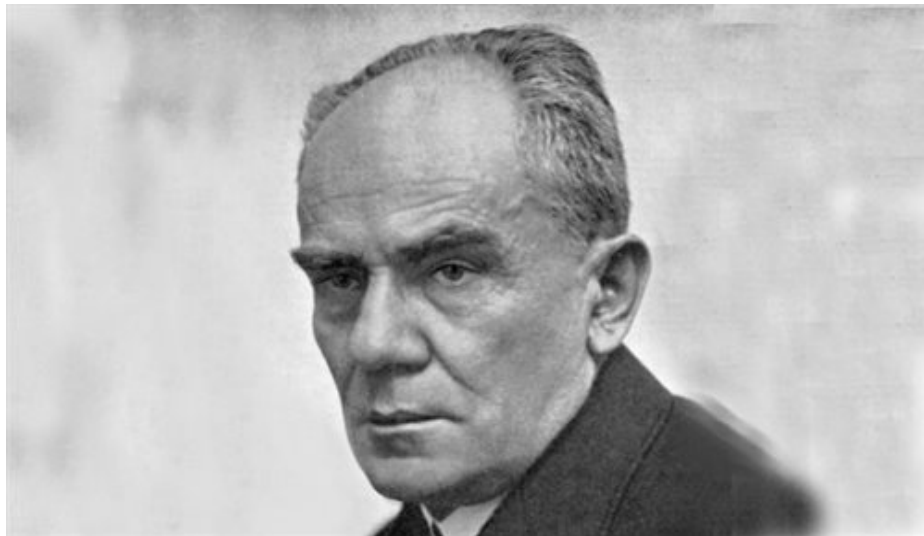
Stefan Żeromski - biografia najważniejsze informacje

Był "sumieniem narodu",
ale sam miał skomplikowane życie prywatne.

160 lat temu urodził się Stefan Żeromski

POLSKIERADIO.PL

- Przywykło się traktować Żeromskiego jako człowieka surowego, poważnego, zasmuconego problemami, które dzielił ze swoimi rodakami. Rzeczywistość wyglądała inaczej - mówiła dr Katarzyna Sobolewska w audycji "Kultura w radiowej Jedynce".

Stefan ŻeromskiFoto: wikimedia/domena publiczna

Stefan Żeromski, autor "Przedwiośnia", "Syzyfowych prac" i "Ludzi bezdomnych" przyszedł na świat 14 października 1864 roku.

Ciężkie życie pisarza

Młodość Żeromskiego nie była szczęśliwa i beztrioska. Pochodził ze zubożałej szlacheckiej rodziny. Nauka w szkole sprawiała mu trudności. Jego bytowanie w tym czasie przypominać musiało smutny los biedoty opisanej przez niego w "Ludziach bezdomnych": cierpiał z powodu chorób, biedy i głodu. Nie układało mu się też w sprawach miłosnych.

- Nieszczęśliwą była jego miłość do Heleny Skierskiej. Okazało się, że jej ojciec uczestniczył w procesie księdza Ściegiennego, co było ogromnym szokiem dla Żeromskiego – mówił Piotr Dmitrowicz w audycji Andrzeja Sowy i Wojciecha Dmochowskiego z cyklu "Mieć 19 lat".

Posłuchaj!

Audycja Andrzeja Sowy i Wojciecha Dmochowskiego z cyklu "Mieć 19 lat" o młodości pisarza. (PR 27.09.2005)

<https://player.polskieradio.pl/kolejka>

Czas - 03:04

Przyszły pisarz chciał zostać lekarzem, ale brak matury i kiepska pensja korepetytora pozwoliły mu jedynie na podjęcie studiów weterynaryjnych w Warszawie. Tam zetknął się z tajnym nauczaniem i ruchem socjalistycznym.

Początki kariery

Swoje barwne życie prywatne autor "Syzyfowych prac" opisał w "Dziennikach". - Znajdziemy tam liczne miłości, romanse, powody do zdrad małżeńskich, uwodzenie mężatek, czego zresztą Żeromski nie uważał za jakieś wielkie wykroczenie - mówił prof. Radosław Okulicz-Kozaryn z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W 1889 roku musiał zrezygnować ze studiów z powodów finansowych. Rozpoczął wówczas pracę jako guwerner i jednocześnie zaczął publikować w "Tygodniku Powszechnym" i "Głosie". W 1892 ożenił się z Oktawią z Radziwiłłowiczów Radkiewiczową, z którą wyjechał do Szwajcarii. Tam objął posadę zastępcy Muzeum Narodowego Polskiego.

Po powrocie do kraju objął posadę w Bibliotece Ordynacji Zamoyskich. Również na ten okres przypada ukazanie się najśłynniejszych dzieł pisarza: "Syzyfowych prac" (1897), "Ludzi bezdomnych" (1899) i "Popiołów" (1904). Jednocześnie Żeromski zaangażował się w działalność organizacji niepodległościowych.

Posłuchaj!

21:55 Audycja Anny Stempniak z cyklu "Kultura w radiowej Jedynce" poświęcona Stefanowi Żeromskiemu. (PR , 23.11.2014)

<https://player.polskieradio.pl/kolejka>

Czas - 21:55

Skomplikowane życie osobiste

- Jedną z takich spraw, o których się nie mówiło, był stan zdrowia żony Oktawii, kobiety cierpiącej okresami na poważne zaburzenia psychiczne – opowiadał prof. Zbigniew Jerzy Adamczyk.

Żeromski musiał się również zmagać ze stratą swojego jedyne go syna: 19-letni Adam zmarł na gruźlicę. Jeśli zaś chodzi o frapujące biograficzne fakty – pisarz stał się, jak ujął to prof. Adamczyk w audycji "Strefa literatury", faktycznym bigamistą.

– To nie było formalne dwużeństwo podlegające karze, ale żyjąc z Oktawią, miał również córkę ze swoją drugą partnerką życiową Anną Zawadzką, której nigdy nie poślubił – mówił prof. Adamczyk.

Posłuchaj!

Z prof. Zbigniewem Jerzym Adamczykiem oraz Wojciechem Chmielewskim o Stefanie Żeromskim rozmawia Joanna Szwedowska. (PR, 26.10.2014)

<https://player.polskieradio.pl/kolejka>

Czas - 48:36

Był niezwykle szanowaną postacią w dwudziestoleciu międzywojennym. W 1925 został pierwszym prezesem polskiego PEN Clubu. Jego wydana w 1922 roku powieść "Wiatr od morza" była poważnym kandydatem do Literackiej Nagrody Nobla (ostatecznie po laur sięgnął Reymont). Dwa lata później ukazało się "Przedwiośnie". Żeromski zmarł 20 listopada 1925 roku.

Audiobooki:

Przedwiośnie

<https://www.youtube.com/watch?v=R0osOmehdBU>

Czas: 10:52:00

Film fabularny

Reżyseria Filip Bajon

<https://www.youtube.com/watch?v=QxyhM7vtA3E>

Czas: 2:18:36

Przedwiośnie

Dokładne streszczenia lektury

https://www.youtube.com/watch?v=l_KM73JdizI

Czas: 14:57

<https://www.youtube.com/watch?v=qsRhHVDqoQs>

Czas: 40:23

Culture.pl

artykuł

Stefan Żeromski

Autor: Halina Floryńska-Lalewicz, grudzień 2006.

<https://culture.pl/pl/tworca/stefan-zeromski>

<https://www.youtube.com/watch?v=XXZyYHMqW4>

Czas: 8:04

Żeromski czterokrotnie nominowany był do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1921, 1922, 1923, 1924), niestety nie otrzymał jej.

W 1924 roku nagrodę tę otrzymał Władysław Reymont.

W 1925 roku został założycielem i pierwszym prezesem polskiego oddziału PEN Clubu.

Żeromski przez rok, aż do swojej śmierci mieszkał na Zamku Królewskim w Warszawie.

W 1928 roku otwarto w Nałęczowie, w Chacie, muzeum poświęcone Żeromskiemu. Powstał tam też pomnik pisarza, według projektu Stanisława Witkiewicza, dłuta Andrzeja Żurawskiego.

Utwory Żeromskiego przekładane były na kilkanaście języków, wiele trafiło na scenę. Powstały też liczne filmy: *Szyfrowe prace*, *Popioły*, *Wierna rzeka*, *Rok 1863*, *Dzieje grzechu*, *Przedwiośnie*.